

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**XITIFIKHETI XA LE HENHLA XA
RIXAKA**

GIREDI YA 11

**XITSONGA RIRIMI RA LE KAYA RK-(HL)
PAPILA RA 3 (P3)**

HUKURI 2007

TIMARAKA: 100

NKARHI: 2½ wa tiawara

Papila leri ri na 5 wa tipheji.

SWITSUNDZUXO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi swiyenge swinharhu:

Xiyenge xa A:	Switshuriwa swa switsalwana	(50)
Xiyenge xa B:	Switshuriwa swa switsalwambiko swo leha	(30)
Xiyenge xa C:	Switshuriwa swa switsalwambiko swo koma	(20)
2. U languteriwa ku hlamula xivutiso **XIN'WE** eka xiyenge xin'wana ni xin'wana.
3. Sungula ku hlamula xivutiso xin'wana ni xin'wana eka pheji yintshwa u tlhela u nkhwatihata emakumu ka xiyenge xin'wana ni xin'wana.
4. Endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala ntirho wa wena. Tirhisa pheji **yin'we** ntsena ku kombisa leswi u kunguhatiseke xiswona xitsalwana xa wena. Le henhla ka pheji leyi ku fanele ku tsariwa hi maletere lamakulu leswaku i NKUNGUHATO. U nga tirhisa mimepe yo hlengeleta miehleketo. Nkunguhato wu ta averiwa timaraka.
5. Tsala hi vurhon'wana (swi saseka no vonaka), u landzelela milawu leyi faneleke ya mapeletelo na mahikahatelo.
6. Vumba tinxaka to hambanahambana ta swivulwa hi ndlela leyi amukelekaka.
7. Landzelela swiletelo leswi andlariweke eka xivutiso xin'wana ni xin'wana.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA SWITSALWANA**XIVUTISO XA 1****Swiletelo:**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va kwalomu ka **350-400** wa marito.

1.1 'Himpfhuka vatswari va mina va lova, ndzi hanya ku vava.' Seketela marito lawa hi ku hlamusela leswi u hanyisaka xiswona.

1.2 Mufundhisi wa mavunwa loyi a nga tshama a vamba hende emugangeni wa ka hina.

1.3 'Eka mikarhi leyi ya xidimokhirasi, vanhu va rimbewu rin'we na vona va na mfanelo ya ku va va tekana handle ko kavanyetiwa.' Aneka miehleketo ya wena ehenhla ka mhaka leyi.

1.4 'Ku va munhu a ri ni swirhalanganyi swa le mirini a swi vuli leswaku a nga pfuni nchumu'. Paluxa mhaka leyi u karhi u seketela hi swikombiso leswi u swi tivaka.

1.5 Ku na vanhu vo tala lava koxaka leswaku Holobye wa Rihanyu (Tshabalala-Msimang) a xixiwa eka xitulu xa yena hikuva a nga tivi ntirho wa yena, ngopfungopfu loko swi ta eka timhaka ta HIV/AIDS. Kombisa vonelo ra wena ehenhla ka mhaka leyi.

1.6 Ku va vanhu va kala va fikelela eka swendlo leswi vonakaka eka xifaniso lexi nga laha hansi, va nga va va khunguvanyisiwile hi mhaka yo karhi. Paluxa leswi wena u ehleketa swona u tlhela u nyika ni switshunxo swo ololoxa swirhalanganyi leswi.

[Xi huma eka: Daily Sun ya 23 Ndzati 2006]

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 50

**XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO LEHA
XIVUTISO XA 2****Swiletelo:**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka **180-200** wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.

- 2.1 Ku laveka mutirhi wo va matsalana eka Ndzawulo ya Dyondzo. Tsala **CV** leyi u nga ta yi rhumela eka xikombelo xa wena xa ntirho lowu.
- 2.2 Ku na vana lava nga loveriwa hi tata wa vona kumbe mana wa vona, kambe mutswari loyi a nga sala a nga va hlayisi kahle. Tsala n'wangulano exikarhi ka n'wana lonkulu ni mutswari loyi.
- 2.3 Emugangeni wa ka n'wina ku pfinyiwa vana va xisati mikarhi yo tala. Tanihi murhangeri wa muganga tsala memorandamu leyi mi nga ta yi heleketa eka mufambisi wa xitici xa maphorisa xa le ka n'wina.

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 30

XIYENGE XA C: SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO KOMA**XIVUTISO XA 3**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
 - Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
 - Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka **100-120** wa marito.
- 3.1 Ku ta va ni ntlangu wa xibakele wa swilwi swa ndhuma swinene. Tsala xinavetiso xa ntlangu lowu.
- 3.2 U mutirhi wa le ka Shoprite, kutani mi le ka xitereko xo koxa ku tlakuseriwa muholo. Tsala pulakhadi u kombisa swikoxo swa n'wina mayelana na mhaka leyi.
- 3.3 Ku ta va ni nhlengeletano ya lavantshwa emugangeni wa ka n'wina. Tsala xirhambo lexi nga ta hangalasiwa ku tivisa nhlengeletano leyi.

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 20**NTSENGO WA TIMARAKA: 100**